

HERALDISK TIDSSKRIFT

BIND 1 • NR 8 • 1963

Ett sfragistiskt problem

Jan Raneke

SOCIETAS HERALDICA SCANDINAVICA

Heraldisk Selskab • Heraldinen Seura • Skjaldfræðafélagið

Heraldisk Selskap • Heraldiska Sällskapet

Ett sfragistiskt Problem

I HERALDISK TIDSSKRIFT nr. 6, sid. 278-79 ställdes en fråga till läse-kretsen under ovanstående rubrik, och här har inkommit fyra förslag till problemets lösning, vilka i sin huvudsak återges som de inkommit.

Holger Tillisch foreslår, at omskriftens »EDLVMBNERVS« (med reservation föreslået af det danske Rigsarkiv) snarere skal opfattes som »PLUMERUS« eller noget lignende. Det første »E« kan være hvad som helst, og det følgende »D« efter hans mening lige så godt et »P«. *Plumerus* betyder »fjedret«, og våbenet kunne være talende, idet det jo viser tre »fjedrede« skabninger, nemlig fugle.

Fru Kirsten Borg skriver: Navnet Martin = Morten var almindeligt i Danmark i middelalderen. I Gunnar Knudsen og Marius Kristensen: »Danmarks gamle Personnavne«, 1941-48, nævnes bl. a. følgende personer ved navn Martin eller Morten:

Martino, prior i Dalby 1241; Martino, kongens staller 1177; Martinus, kannik i Lund 1296. Desværre nævnes intet tilnavn eller efternavn, ligesom jeg ikke kender de pågældendes eventuelle våben. Men tidsmæssigt kunne seglstampen have tilhørt en af ovennævnte Martin'er.

I »Kongeriget Danmarks Breve« 1306-12, 2. række, 6. bind, 1948, nævnes 1312 gælkeren i Skåne Morten Due. Der findes et senere Due-våben med tre duer 2,1. Omskriften på seglstampen kunne måske være en afledning af ordet »Columba«, der betyder »due« på latin, f. eks. »Columbnerus« eller lign. De senere kendte Due-våbner (f. eks. på et adelsbrev for Henrik

Vem är den ursprunglige ägaren till denna sigillstamp, och vilken släkt tillhörde han? Stampen har antagligen utförts något av åren omkring 1250-75. Sköldemärket utgörs av tre fåglar. Av sigillets text har det danska riksarkivet med all reservation kommit fram till följande tolkning: »S. MARTINI EDLVMBNERVS«. Sigilliden återges här spegelvänd för att lättare kunna läsas.

Nielsen 1505, se Thiset og Wittrup: »Nyt Dansk Adelslexikon«, 1904) har duer med ring om halsen. Jeg kan ikke se, om det er tilfældet med duerne(?) på stampen; men en ringdue hedder på latin *columba palumbus*, igen noget, der minder om teksten på seglstampen. Dette er muligvis noget langt ude, men medtages for en sikkerheds skyld. Det synes mig ikke usandsynligt, at seglstampen kan have tilhørt ovennævnte Morten Due.

Bruno Fr. Ronnerstam: Sigillet kan ha tillhört den italienske målaren S(IMONE) MARTINI, född 1283, död 1344. Det stämmer också med förmodandet, att stampen kan ha utförts något av åren omkring 1300.

Thomas Kinding skriver, att det är svårt att från ett fotografi i reproduktion avgöra vad som tillhör gravyren och vad som kan vara senare åsamkade skador på stampen. »Beträffande de åtta första tecknen läser jag också dem som S MARTINI. Efter åttonde tecknet följer ett skiljetecken (till höger om sköldspetsen på reproduktionen), sedan en bokstav, som i Er version tolkats som ett E, men som så vitt jag kan se saknar det lilla strecket i mitten och närmast, enligt min uppfattning, bör tydas som ett C. Därpå följer ett D, som dock möjligen(?) kan vara ett skadat O. »N-E» läser jag inte så utan »I-skiljetecken-E»; och riksarkivets »R-V-S» kan jag förstå endast som en supplering eller en utskriven abbreviatur. Riksarkivet tycks inte se korset, som markerar början och slut på legenden, men det kanske bare beror på referatet. Jag läser det »E : +» eller möjligen »E/abbreviatur för något jag vet ej vad/+». Sålunda blir enligt mitt tolkningsförsök inskriften följande:

S MARTINI/COLVMBI/E/ +

dvs *Sigillum Martini Columbi Equitis*, »Riddare Martin Columbus' (Taube's, Colombe's, Duva's eller vad han kan ha hetat på sitt eget språk) sigill». Namnet *Columbus* stämmer också å det skönaste med sigillbilden, som mycket väl kan tänkas föreställa tre duvor; stjärtarna är placerade i typisk duvstjärtsform!»

Undertecknad tackar de fyra sigilltolkarna för deras var för sig intressanta bidrag till lösningen av sigillstampens gåta.

Ronnerstams hypotes verkar dock mindre sannolik. »S» är utom allt tvivel en abbreviation av ordet *sigillum*. Legenden i medeltidssigill bör-

jar alltid på denna plats med S eller utskrivet *Sigillum...*, i detta fall »Martins sigill». Rietstaps *Armorial Général* upptager ett dussintal italienska släkter med namnet MARTINI, men de för alla annorlunda vapen.

Att Holger Tillisch's förslag har ett visst fog för sig bevisar ett vapen från Lothringen, som i blått fält har en sparre av guld, åtföljd av 3 duvor av silver. Släktens namn är *Plumeray*.

Sedan har vi Kirsten Borgs och Thomas Kindings skarpsinniga utredningar och jag tror att båda kommit gåtans lösning på spåren. Fru Borg fäster uppmärksamheten på de danska Due-släkterna, där vapenföringen i många fall är osäker och okänd. I ingressen till släkten *Due af Ølstedgård*'s genealogi i DAA 1891 står, att Caspar Pedersen Due blev adlad 1641 »med samme Skjold og Hjelm, Hans Fader tilforn given var, var muligvis af gammel Adel». Släkten för 3 vita duvor (utan halsring) i blått fält.

Genom Fru Borgs och Kindings bevisföring får nog anses som säkert, att fåglarna skall föreställa duvor. Det finns flera släkter, som för 3 duvor i skölden, men där namnet duva ingår i släktnamnet har jag förutom de danska Due-släkterna endast funnit *Pigeon des Grandchamps* (Ille de France), som för i blått fält 3 duvor av silver. Närmare uppgifter om denna släkt har jag inte.

Månné stampen trots allt en gång ägts av gälkaren i Skåne Morten Due?

I den analys av sigillmskriften, som gjordes av danska Rigsarkivet 1962, påvisas för de enskilda bokstavsformerna talrika stilparalleller i de danska 1200- och 1300-talssigillen, vilket ytterligare skulle styrka ett sådant antagande.

J. Raneke

[DA] Dette materiale er beskyttet af ophavsret. Det kan downloades, lagres og udskrives til personlig brug og til ikke-kommerciel brug i forbindelse med undervisning og forskning. Bearbejdning, tilgængeliggørelse samt fremstilling af kopier er ellers kun tilladt i det omfang, der følger af lov eller aftale.

[NO] Dette materialet er beskyttet av opphavsrett. Det kan lastes ned, lagres og skrives ut for personlig bruk og for ikke-kommersiell bruk i forbindelse med undervisning og forskning. Bearbeidning, tilgjengeliggjøring og fremstilling av kopier er ellers bare tillatt i den grad som følger av lov eller avtale.

[sv] Detta material är skyddat av upphovsrätt. Det får laddas ned, sparas och skrivas ut för enskilt bruk samt för icke-kommersiellt bruk i samband med undervisning och forskning. Bearbetning, tillgängliggörande samt framställning av kopior är i övrigt bara tillåtet i den utsträckning som följer av lag eller avtal.

[EN] This material is protected by copyright. It may be downloaded, saved and printed for personal use and for non-commercial use in connection with teaching and research. Altering, making it available or producing copies is otherwise only permitted to the extent that follows from law or contract.